

IX. Kansanlastentarhat.

Kansanlastentarhain johtokunnan kertomus työvuodelta 1914—15 ¹⁾ oli seuraavaa sisällystä:

Kansanlastentarhain johtokuntaan kuuluivat työvuonna 1914—15 rehtori, filosofianmaisteri Bernhard Estlander, puheenjohtajana, pankinjohtaja, lakitieteentohtori Alexander Frey, kansakoulujen apulaistarkastaja filosofiantohtori Oskari Mantere, kansakoulunjohtajatar neiti Hanna Paqvalén ja konsulinrouva Bertha Paulig.

Johtokunnan sihteerinä on ollut ent. lääninsihteeri Axel Th. Möller.

Tarkastajantehtäviä on hoitanut neiti Thyra Gahmberg.

Johtokunta on työvuonna 1914—15 samoin kuin ennenkin käsitellyt johtosäännön mukaan sen tehtäviin kuuluvat asiat sekä tarkastajan avulla pitänyt silmällä kaupungin avustamain kansanlastentarhain toimintaa ja valvonut, että myönnettyihin määrärahoihin liittyvät ehdot on täytetty.

Tärkein työvuoden varrella johtokunnan käsiteltävänä ollut asia oli kysymys kasvattilasten hoidon järjestämisestä Helsingissä sekä siihen liittyvä ehdotus kasvatuslautakunnan ja kansanlastentarhain valvonnan uudesti järjestämiseksi. Terveystoimikunnan ehdotuksesta oli kaupunginvaltuusto tammikuun 21 päivänä 1913 asettanut komitean laatimaan ehdotusta kasvattilasten hoidon järjestämiseksi ynnä Helsingin kaupungin kasvatuslautakunnan uudeksi johtosäännöksi ja kasvattilasten ruumiillista hoitoa koskevaksi säännöksi. Antamassaan mietinnössä ²⁾ mainittu komitea puolsi kasvatuslautakunnan uudesti järjestämistä sekä ehdotti m. m., että kaupungin avustamat lastentarhat asetettaisiin kasvatuslautakunnan valvonnan alaisiksi ja että kansanlastentarhain johtokunta lakkautettaisiin. Tätä ehdotusta perusteltiin sillä, että lastentarhat ensi sijassa olivat lastenhoitolaitoksia eivätkä varsinaisia oppilaitoksia.

¹⁾ Eräät kertomusta seuranneet taulutiedot ovat julkaistuina Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa vuodelta 1914. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 39 vuodelta 1914.

Järjestettynä komitean ehdottamalla tavalla olisi kasvatustaloutakunta hyvin sopiva hoitamaan lastentarhainkin silmälläpitoa. Kansanlastentarhain johtokunnan tehtävät kävisi siten hyvin siirtäminen kasvatustaloutakunnalle ja näiden laitosten tarkastajan asettaminen lautakunnan alaiseksi. Tällä tavoin edistettäisiin sitä komitean mielestä sangen tärkeää järjestystä, että lastenhoitotyö mikäli mahdollista keskittyisi yhteen ainoaan kunnan viranomaiseen.

Kansanlastentarhain johtokunta esitti kaupunginvaltuuston pyytämässä, syyskuun 28 päivänä antamassaan lausunnossa ¹⁾ mainitusta komiteanmietinnöstä m. m., että johtokunta tosin periaatteessa hyväksyi komitean mietinnössä julkilausutun ajatuksen yhteiskunnan lastenhoidon keskittämisestä. Kuitenkin herätti komitean esittämä ehdotus kasvatustaloutakunnan uudesti järjestämiseksi ja kunnan lastenhoidon järjestämiseksi eräitä epäilyksiä, varsinkin mitä tuli kaupungin avustamain kansanlastentarhain tarkastukseen ja johtoon ehdotettuihin muutoksiin.

Kasvatustaloutakunnan käsiteltävinä olevain monilukuisten asiain määrä lisääntyisi tuntuvasti ehdotetun lautakunnan uudesti järjestämisen sekä ammattiholhoojan asettamisen johdosta. Jos tähän tulisivat lisäksi lastentarhoja (nykyään 17 laitosta ja niissä noin 80 opettajatarta) koskevat asiat sekä ajan oloon kaikki ne lastenhoitotoiminnan eri haarat, joihin valppaan kunnallisen lastenhoitoviranomaisen tuli käydä käsiksi, oli helposti käsiteltävissä, ettei kasvatustaloutakunta, ellei sen työtä jaettu eri jaostojen kesken, voisi käsiteltävinään olevain lukuisain yksityisseikkain johdosta panna lastentarha-asioihin samaa huomiota ja perusteellista harkintaa kuin erikoinen niitä varten asetettu johtokunta. Komitean mietinnöstä näkyi, ettei kasvatustaloutakunnan kokoonpano mainittavasti muuttuisi eikä sen työmuoto olisi sanottavasti toisenlainen kuin lastentarhain johtokuntaa perustettaessa. Ei olisi tarkoituksenmukaista nyt, kun kasvatustaloutakunnan työ lisääntyisi, vähentää työvoimia poistamalla lastentarhain johtokunta. Tämä johtokunta näytti olevan edelleen pysytettävä, mutta yhteistoiminnan aikaansaamiseksi sen ja kasvatustaloutakunnan kesken sopisi asia järjestää esim. niin, että yhdellä johtokunnan jäsenellä olisi istunto- ja puhevalta kasvatustaloutakunnassa tahi että yksi lautakunnan jäsen samalla olisi kansanlastentarhain johtokunnan jäsen. Tosinhan kansanlastentarhat olivat hoitolaitoksia, erittäinkin sittenkun niihin oli laitettu n. s. lastenkamariosastoja, jotka olivat avoinna päivät päästään, mutta suurimman merkityksensä ne kuitenkin saivat suorittamansa kasvatustaloutillisen työn johdosta. Ainoas-

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 60 vuodelta 1914.

taan vähäpätöinen osa lastentarhoissa käyvistä lapsista oli turvattomia, jota vastoin useimmat heistä olivat lapsirikkaista, köyhistä kodeista, missä he kyllä saivat ainakin välttämättömän aineellisen hoidon, mutta ei sitä johtoa ja kasvatusta, jota he tarvitsivat. Kansanlastentarhat täyttivät tässä kohden suuren tarpeen. Vailla omaa johtokuntaa, joka voi omistaa lastentarhoille perinpohjaista huomiota, joutuisivat nämä laitokset helposti vaaraan vajota nykyiseltä melko korkealta kannaltaan lastenhoitolaitoksiksi, joilla ei olisi mainittavaa kasvattavaa merkitystä kaupungin köyhän väestön laajoille piireille. Erittäin tärkeää oli myös, että lastentarhain tarkastajalle, jolla täytyi edellyttää olevan suurin asiantuntemus tähän kuuluvalla alalla, nimenomaan suotaisiin oikeus jatkuvasti esitellä lastentarhain asioita ja siten mahdollisuus vaikuttaa kansanlastentarhain kehitykseen, mikä komitean ehdotuksen mukaan ei ollut laita.

Johtokunta puolestaan esitti kaupunginvaltuustolle, että kaupungin kannattamia kansanlastentarhoja ei asetettaisi kasvatuslautakunnan alaisiksi, vaan että niillä edelleen olisi oma johtokuntansa, jonka yhteistoiminta kasvatuslautakunnan kanssa järjestettäisiin edellä esitetyllä tavalla, ja huomautti johtokunta samalla että, jos kaupunginvaltuustossa tehty ja tarkoitusta varten asetetun komitean käsittelemä ehdotus kaupungin sivistyslaitosten yhteisen hallituksen asettamisesta, kuten toivottavaa oli, lähiaikoina toteutettaisiin, tulisi lastentarhain johdon ja kaikkien muiden kunnan lastenhoitoa ja kasvatusta tarkoittavain laitosten välinen yhteistyö vieläkin laajemmassa määrässä huomioon otetuksi.

Kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan lokakuun 20 päivänä kansanlastentarhain johtokunnan pysytettäväksi ja näiden laitosten johdon jääväksi ennalleen sekä edellä mainitun mietinnön palautettavaksi komiteaan uudesti laadittavaksi siihen suuntaan, että lautakunnan johtosäännöstä poistettaisiin ne pykälät, jotka tarkoittivat kansanlastentarhain alistamista kasvatuslautakunnan alaiseksi.

Kansanlastentarhain tarkastaja on ollut tavattavana kansliassaan kahdesti viikossa lukukausien aikana sekä tehnyt noin 125 lyhempää tai pitempää käyntiä lastentarhoissa. Sitä paitsi on tarkastaja pitänyt 22 neuvottelu- ja komiteakokousta kansanlastentarhain johtajatarten kanssa sekä puheenjohtajana ottanut osaa seitsemään kaikkien kansanlastentarhain opettajatarten kokoukseen. Näissä yleisissä kokouksissa keskusteltiin kasvatusopillisista ja käytännöllisistä kysymyksistä lastentarhatyön alalla, niinkuin kotien ja lastentarhain keskinäisestä suhteesta, terveydenhoidosta lastentarhoissa, kotimaisista työaineista, eläkekysymyksestä y. m. Eräessä näistä kokouksista järjestettiin kotitekoisten lelujen näyttely, joka osotti lastentarhain opettajattarilla olevan huomattavaa keksintö-

kykyä sekä taitoa käyttää tarjona olevia alkeellisia apukeinoja hankkiakseen halpahintaista ja sopivaa työskentelyaineistoa pienille hoidokeilleen.

Päivittäisen lastentarhatyönsä lisäksi ovat opettajattaret taa-jaan käymällä oppilaiden kotona ja toimeenpanemalla vanhempain kokouksia koettaneet aikaansaada hyvää yhteistyötä lastentarhain ja lasten kotona olevain kasvattajain kesken. Useissa lastentarhoissa ovat opettajattaret valmistaneet ne vaatteet, mitkä on jaettu enimmin tarvitseville lapsille. He ovat niinkään uhranneet paljon joutoaikaansa yhteisvoimin perustamainsa heikkojen lasten kesäsiirtolain hyväksi. Kahdessa lastentarhassa on opettajatarten ja palveluskunnan uhrauksilla 3—8 lapselle päivittäin hankittu tilaisuus jäädä lastentarhaan koko päiväksi, kun heillä ei muuten ole ollut hoitoa eikä silmälläpitoa. Eräisiin lastentarhoihin on järjestetty pieniä työtupia lastentarhasta päässeille lapsille. Sörnäsän kansanlastentarhan opettajattaret ovat koonneet varoja kustantaakseen 15 lapselle kesäsiirtolan, jota he pitävät voimassa kaupungilta apumaksua saamatta.

Lääketieteellisensiaatti Tor Wænerberg, joka on toiminut lastentarhain lääkärinä, on syyslukukaudella tutkinut kaikki lapset sekä valvonut lastentarhain terveydellisiä oloja. Hän on niinkään yksissä neuvoin johtajatarten kanssa valinnut ne lapset, jotka saivat oleskella lastentarhain opettajatarten perustamissa kesäsiirtoloissa. Eräässä opettajatarkokouksessa piti tohtori Wænerberg esitelmän terveydenhoidosta lastentarhoissa, joka esitelmä aiheutti vilkasta keskustelua ja sai aikaan useita terveydenhoidollisia uudistuksia laitoksissa.

Työvuonna 1914—15 saivat seuraavat 17 lastentarhaa kannatus-apua kaupungilta, nimittäin:

kaksikieliset kansanlastentarhat Sörnäsissä (Ebeneserkoti), Helsinginkadun 3—5:ssä, jonka lastentarhan yhteydessä on lastentarhanopettajatarseminaari ja joka käsittää ruotsin- ja suomenkielisen osaston, suomenkielisen haaraosaston Helsinginkadun 7:ssä ja kaksikielisen n. s. lastenkamariosaston 50 lapselle sekä sitä paitsi 30 lapselle osaston, joka on ollut toiminnassa kesäkuukausina 3 tuntia päivittäin; Fredriksperissä, Hertankadun 16:ssa; sekä Hermannissa, Gumtähdenkadun 4:ssä oleva lastentarha lastenkamariosastoinen 15 lasta varten;

ruotsinkieliset kansanlastentarhat Kalliossa, Itäisen viertotien 3:ssa, lastenkamariosastoinen; Hermannissa, Saarikadun 4:ssä, iltapäivösastoinen; Tehtaankadun 13:ssa; Sepänkadun 13:ssa; Vladimirinkadun 21:ssä; Bertha-Maria koti, Töölönkadun 47:ssä;

suomenkieliset kansanlastentarhat Kalliossa, Kolmannen linjan 4:ssä; Alppikadun 11:ssä; Hermannissa (Kotikallio), Itäisen viertotien 25:ssä kaiken vuotta avoinna olevine lastenkamariosastoineen ja anniskeluosakeyhtiön voittovaroilla kustannettuine lastenseimineen; Kansakoulukadun 1:ssä; Korkeavuorenkadun 1:ssä; Punavuorenkadun 7:ssä; Pursimieskadun 27:ssä; Töölössä, Kammiokadun 11:ssä.

Alppikadun 11:ssä ja Pursimieskadun 27:ssä olevat suomenkieliset lastentarhat ovat tänä vuonna alottaneet toimintansa. Syksyllä 1913 oli tilan puutteessa lastentarhoista palautettujen lasten luku niin suuri, että johtokunta katsoi olevan syytä kaupunginvaltuustolta anoa määrärahaa kahden uuden lastentarhan avaamiseksi, toisen Kallion pohjoisosaan ja toisen Pursimies- ja Perämieskadun läheisyyteen. Kaupunginvaltuusto myönsi varat näiden molempain lastentarhain voimassapitoon, ja määrärahat annettiin useista hakijoista lastentarhanjohtajattarille rouva Sulo Varheenmaalle ja neiti Ingrid Poppiukselle. Lastentarhain toiminnassa tapahtuneista muutoksista sopii niinikään mainita, että eräät lastentarhat ovat kaupunginvaltuuston myöntämäin korotettujen apurahain avulla kyenneet jonkin verran laajentamaan työtään. Kallion ruotsinkielinen lastentarha on tammikuusta 1915 lähtien voinut ottaa 35 oppilasta entisen määrän lisäksi sekä avannut lastenkamariosaston. Hermannissa, Gumtähdenkadun 4:ssä oleva lastentarha on samaan aikaan avannut lastenkamariosaston 15 lapselle. Fredriksperin lastentarhaan on perustettu uusi osasto 25 lapselle. Sitä paitsi ovat Hermannin, Saarikadun 4:ssä sijaitsevan ruotsinkielisen lastentarhan ja Sepänkadun 13:ssa olevan lastentarhan huoneistojen laajentamisen johdosta näiden lastentarhain terveydelliset olot parantuneet ja laitokset käyneet hupaisemmiksi.

Eri kansanlastentarhain opettajistona toimivat seuraavat henkilöt:

kaksikielisisä kansanlastentarhoissa: Sörnäsissä (Ebeneserkodissa): johtajattaret neidit Betty Alander (virasta vapaa koko vuoden, viransijaisena neiti Elin Varis) ja Hanna Rothman sekä opettajattaret neidit Ingrid Holmström, Aino Palmroth, Olga Pikoff, Bertha Gröndahl, Aili Sarkkila, Armas Soriola, Hanna Stenius ja Ester Zidbäck, haaraosastolla neidit Lisi Roos ja Siiri Siirala (virasta vapaa huhtikuun puolivälistä lukukauden loppuun), lastenkamariosastolla neidit Anna Kalning, Hilda Nyholm ja Karin Gartz; Fredriksperissä: johtajatar neiti Eva Brander sekä opettajattaret neidit Aino Saarelainen, Ines Sundholm ja Ingrid Gustafsson (kevätlukukaudella); Hermannissa, Gumtähdenkadun 4:ssä: johtajatar neiti Karin Eklund (virasta vapaa syyslukukauden, viransijaisina rouva Signe Eklund ja neiti Margit Björnberg) sekä opettajattaret

rouva Signe Eklund ynnä neidit Marja Kantele ja Hilda Soininen (lastenkamariosastolla);

ruotsinkielisissä kansanlastentarhoissa: Kalliossa, Itäisen vierotien 3:ssa: johtajattaret neidit Bertha Bäckman ja Lilli Winter sekä opettajattaret neidit Greta Ascholin (virasta vapaa helmi—toukokuun, viransijaisena neiti Armie Palin), Margit Ascholin, Hella Federley ja Lola Lindholm (lastenkamariosastolla); Hermannissa, Saarikadun 4:ssä: johtajattaret neidit Hilda Anthoni, Signe Törnwall (syyslukukaudella) ja Anna Granfelt (kevätlukukaudella) sekä opettajattaret neidit Mildrid Brotherus (syyslukukaudella), Elsa Norrman, Signe Törnwall (kevätlukukaudella) ja Lydia Fagerlund (iltapäiväosastolla); Tehtaankadun 13:ssa: johtajatar neiti Helga Bengelsdorff (virasta vapaa toukokuun, viransijaisina neidit Barbi Luther ja Ebba Saurén) sekä opettajattaret neidit Barbi Luther ja Martha Luther; Sepänkadun 13:ssa: johtajatar neiti Elin Eklund sekä opettajattaret neidit Sigrid Björnberg, Hildur Nordman ja Signe Nordman (virasta vapaa toukokuun, viransijaisena neiti Margit Björnberg); Vladimirinkadun 21:ssä: johtajatar neiti Ingeborg Liljeström sekä opettajattaret neidit Astrild Liljeström, Gunhild Liljeström ja Ester Mannelin; Töölössä, Bertha-Maria kodissa: johtajatar neiti Lydia Wendell sekä opettajattaret neidit Elsa Olin, Martha Saurén, Ester Stenius ja Louise Stoltzenberg;

suomenkielisissä kansanlastentarhoissa: Kalliossa, Kolmannen linjan 4:ssä: johtajatar rouva Mary Mether sekä opettajattaret neidit Edit Angervo, Aino Hirn ja Elsa Noponen; Alppikadun 11:ssä: johtajatar neiti Ingrid Poppius sekä opettajattaret neidit Anna Granfelt (syyslukukaudella), Aino Kivi (kevätlukukaudella), Ingrid Gustafsson (syyslukukaudella) ja Jenny Mittler (kevätlukukaudella); Hermannissa, Kotikalliossa: johtajattaret neidit Therese Vuorene ja Elsa Borenius sekä opettajattaret neidit Gerda Forsström, Eeva Hyvärinen, Elli Knuutila ja Olga Sulin (lastenkamariosastolla); Kansakoulukadun 1:ssä: johtajatar rouva Esther Walters (virasta vapaa koko vuoden, viransijaisina neidit Eini Streng ja Elisabeth Björklund) sekä opettajattaret neidit Signe af Hällström ja Aino Sirola (virasta vapaa helmikuun 15 päivästä toukokuun 29 päivään, viransijaisena neiti Greta Hall); Korkeavuorenkadun 1:ssä: johtajatar neiti Annie Rundström sekä opettajattaret neidit Maria Johansson, Hilja Immonen ja Bertha Waselius; Punavuorenkadun 7:ssä: johtajatar neiti Lina Hellgren sekä opettajattaret neidit Tekla Carlson, Elsa Nygren ja Aini Varheenmaa; Pursimieskadun 27:ssä: johtajatar rouva Sulo Varheenmaa sekä opettajattaret neidit Olga Lundberg ja Liisa Varheenmaa; Töölössä,

Kammiokadun 11:ssä: johtajatar neiti Anna Geitlin sekä opettajataret neidit Helmi Geitlin, Ilma Geitlin ja Lahja Vaaranen.

Syksyllä 1914 alottivat lastentarhat toimintansa niinkuin tavallista syyskuun 1 päivänä. Ensimmäisinä viikkoina oli jossain määrin huomattavana sitä levottomuutta, mikä valtasi mieliä hiljattain puhjenneen sodan alkuaikoina. Pyrkijäin, varsinkin köyhemmistä kodeista olevain lasten lukumäärä oli huomattavasti pienempi kuin edellisenä vuonna, syystä että liikkuva köyhin väestö oli sodan puhjetessa suureksi osaksi poistunut kaupungista. Tämän johdosta lastentarhain johtajattaret eivät heti vastaanottaneet täyttä oppilasmäärää, vaan päättivät odottaa, kunnes köyhimpäin työläisten joukko jälleen pyrki pääkaupunkiin ja käyttäisi lastentarhain apua pienten lasten vaalinnassa. Pian yleinen levottomuus poistui: lastentarhatyö palautui säännölliseen uraansa ja on saanut häiriintymättä jatkua koko työvuoden.

Lapsille on järjestetty heidän ikänsä ja kehityskantansa mukaista työtä ja leikkiä. Erikoista painoa on pantu hilpeän ja terveellisen toiminnan kasvattavaan merkitykseen pienille lapsille. Työ on mikäli mahdollista järjestetty aivan kuin hyvässä kodissa, ja lapset ovat mahdollisimman laajassa mitassa saaneet ottaa osaa lastentarhoissa esiintyviin käytännöllisiin ja taloustehtäviin, niinkuin ateriain valmisteluun, perunain kuorimiseen, luumujen, herneiden y. m. perkaamiseen, pöydän kattamiseen ja astiain pesemiseen, siivoamiseen ja halkojen kantamiseen, nukenvaatteiden pesuun y. m. He ovat niinkään saaneet ottaa osaa puutarhatyöhön, missä sitä on voitu järjestää, sekä kukkien hoitoon. Toisinaan ovat lapset saaneet tehdä pieniä retkeilyjä lastentarhain läheisyydessä oleviin mielenkiintoisiin paikkoihin, niinkuin johonkin sepänpajaan, puusepäntyöpajaan tai pienenlaiseen leipomoon katselemaan siellä suoritettavaa työtä tahi johonkin talliin tai navettaan tutustuakseen kotieläimiin ja niiden elämään. Näiden käyntien mielenkiintoisuuden lisäämiseksi ja jotta ne eivät tuntuisi oppitunneilta, mikä tässä lasten kehitysvaiheessa ei ole sopivaa, ovat lapset saaneet toimekseen näillä käynneillä suorittaa pieniä, lastentarhain omasta elämästä johtuneita tehtäviä. Kaikki nämä lastentarhoissa ja niiden ulkopuolella saadut käytännölliset kokemukset ovat antaneet aiheita jatkuvaan työskentelyyn. Ahkerasti on käytetty Fröbelin „lahjoja“ samoin kuin muitakin yksinkertaisia, luonnollisia, alkeellisia tarveaineita. Laulu, leikki ja satujen kerronta on otettu avuksi mielialan kohottamiseksi ja saavutettujen kokemusten vaikutelmien syventämiseksi. Uskonnollisen tunteen kehittämiseksi on toimeenpantu pieniä, lapsille tajuttaviin raamatullisiin kertomuksiin perustuvia keskusteluja, minkä ohessa lapsille on opetettu yksinkertaisia raamatunlauseita ja uskonnollisia lastenlauluja.

Lapset ovat oleskelleet lastentarhassa 4 tuntia päivittäin klo 10 a. p.—2 i. p. Työkaudet jatkuivat syyskuun 1 päivästä joulukuun 17 päivään 1914 ja tammikuun 15 päivästä toukokuun 29 päivään 1915. Työpäiväin luku on eri lastentarhoissa vaihdellut sangan paljon, 179:stä 196:een, pääasiallisesti johtuen siitä, että eräät lastentarhat olivat sulettuna tarttuvain tautien leviämisen estämiseksi.

Lastentarhoihin, joissa syyslukukaudella oli varattu tilaa 1,900 ja kevätlukukaudella 1,960 lapselle, oli kirjoitettuina syyslukukaudella 2,026 ja kevätlukukaudella 2,072 lasta. Äidinkielsä ja suku puolensa mukaan ryhmittäytyvät lapset seuraavasti:

	Syyslukukausi 1914.			Kevätlukukausi 1915.		
	Ruotsia puhuvia.	Suomea puhuvia.	Yhteensä.	Ruotsia puhuvia.	Suomea puhuvia.	Yhteensä.
Poikia	412	567	979	407	594	1,001
Tyttöjä	446	601	1,047	447	624	1,071
Yhteensä	858	1,168	2,026	854	1,218	2,072

Melko suuri joukko lapsia eli 126 otettiin sen lukumäärän lisäksi, jota varten lastentarhoissa oli varattu tilaa, ja kuitenkin täytyi 530 lapselta evätä pääsy, vaikka kaksi uutta lastentarhaa kaikkiaan 150 lapselle avattiin samana syksynä.

Lasten ikä vaihteli 3 ja 7 vuoden välillä. Poikkeustapauksissa on joitakin 3 vuotta nuorempia lapsia vastaanotettu, mutta näin on ollut laita ainoastaan, jos lasten kotiolot ovat olleet erittäin tukalat ja he olivat saavuttaneet sen kehitysasteen, että heidän oleskelunsa lastentarhassa oli mahdollinen.

Lasten yleinen terveydentila on vuonna 1914—15 ylipäätään ollut parempi kuin edellisenä vuonna; kuitenkin on, varsinkin kevätlukukaudella, ilmaantunut tarttuvia tauteja (kurkkumätää, tulirokkoa, hinkuyskää ja tuhkarokkoa) lukuisemmin kuin lähinnä edellisinä vuosina. Tämän johdosta ovat useat lastentarhat olleet sulettuna pitemmän tai lyhemmän aikaa. Useita kuolemantapauksia on tarttuvain tautien johdosta sattunut lasten keskuudessa.

Lukukausimaksu oli 2 markkaa, paitsi Sörnäsän, Hermannin ja Fredriksperin lastentarhoissa, joissa on suoritettu maksua markka. Sisarukset ovat suorittaneet puolen maksua. Lastentarhoissa tarjoiluista aterioista on maksettu 5 penniä päivässä. Hellittämissä tapauksissa on helpotuksia myönnetty näiden maksujen suorituksessa, onpa täydellinen vapauskin niistä suotu.

Helsingin kaupungin avustamista lastentarhoista oli kalenterivuonna 1914 kustannuksia kaikkiaan Smk. 238,464: 80. Kaupungin

osuus näistä menoista oli Smk. 220,181: 25. Lasten suorittamia maksuja kertyi Smk. 12,326: 69. Huoneistojen vuokraamisesta iltapäivin ja lastentarhoille kuuluvain pianojen vuokraamisesta kesäkuukausina sekä yksityisten lahjain johdosta ovat eräiden lastentarhain tulot jonkin verran lisääntyneet. Nämä ylimääräiset tulot ynnä rautatiehallituksen Fredriksperin lastentarhalle myöntämä 2,600 markan määräraha nousivat kaikissa lastentarhoissa yhteensä Smk:aan 7,932: 78.

Kaikkien lastentarhain keskimääräiset kustannukset olivat Smk. 114: 18 lasta kohti vuodessa ja 61 penniä päivässä. Eri lastentarhoissa olivat nämä keskiluvut jonkun verran erilaiset, sen johdosta että lastentarhat työskentelevät varsin erilaisissa oloissa. Osin on niiden suoritettava erisuuruisia vuokria, ne kun ovat sijoitettuina sangen erilaisiin huoneistoihin. Esikaupungeissa, joissa useimmat lastentarhat sijaitsevat, täytyy niiden tyytyä kulloinkin saatavissa oleviin huoneistoihin, ja nämä vaihtelevat paljon eri osissa kaupunkia. Lämmityskustannuksetkin ovat erisuuruiset näissä eri huoneistoissa. Niissä kaupunginosissa, joiden väestö on huonommassa taloudellisessa asemassa, kohoavat ruokamenot suuremmiksi kuin muissa, syystä että lapset tulevat paljon nälkäisempinä lastentarhaan ja ruoka-annosten täytyy sentähden olla runsaampia. Vaatetusavuksikin menee näissä kaupunginosissa verraten suurempi summa.

N. s. lastenkamariosastoja on tänä vuonna pidetty avoimna 4 lastentarhassa, nimittäin Sörnäsän kansanlastentarhassa (Ebeneserkodissa) ja Hermannin suomenkielisessä lastentarhassa (Kotikalliossa) koko vuoden sekä Kallion ruotsinkielisessä lastentarhassa ja Gumtähdenkadun 4:ssä Hermannissa olevassa lastentarhassa kevätlukukauden alusta. Nämä lastenkamarit, joissa on voitu suoda sijaa 120 lapselle, täyttävät suurta tarvetta. Niihin on sinä aikana, jolloin lastentarhat eivät ole toiminnassa, vastaanotettu lapsia, jotka kotonaan ovat päiväsaikaan olleet vailla hoitoa. Nämä lapset saavat oleskella lastentarhassa klo 7—10 a. p. ja 2—6 i. p. Tänä aikana saavat he kaksi ruoka-ateriaa. Jotta elämä lastenkamariosastoilla olisi kodikkaampaa kuin mitä on mahdollista lastentarhassa, on näihin asetettu verraten runsaslukuisempi hoitohenkilökunta. Tällä keinoin on käynyt mahdolliseksi lieventää sitä kurinpittoa, mikä lastentarhoissa suurempine osastoineen on välttämätön, ja järjestää toiminta vapaammaksi. Lastenkamarissa on aika enimmäkseen käytetty lepoon, ruokailuun, oleskeluun pihalla ja vapaisiin leikkeihin. Lapset ovat suorittaneet maksua 5—25 penniä päivässä taloudellisten olojensa mukaan. Täydellistä vapautusta maksuista ei ole myönnetty.

Paitsi lastentarhoja on johtokunnan valvottavana myös ollut Fredriksperin ja Hermannin (Kotikallion) lastenseimet, Töölön ruotsinkielisen lastentarhan (Bertha-Maria kodin) ja Korkeavuorenkadun 1:ssä olevan suomenkielisen lastentarhan työtuvat, rouva Nora Krogeruksen työtupa Itäisen viertotien 4:ssä sekä lastentarhain kesäsiirtolat, jotka kaikki ovat saaneet avustusta anniskeluosakeyhtiön voittovaroista. Kansanlastentarhain tarkastaja on käymällä näissä laitoksissa seurannut niiden työtä.

Kansanlastentarhain kesäsiirtolat, joita lastentarhain lääkärin aloitteesta niiden opettajattaret ovat perustaneet, liittyvät likeisesti lastentarhain toimintaan. Kesäsiirtoloihin otetaan lapsia, jotka ovat käyneet lastentarhoissa ja ovat ruumiillisesti varsin heikkoja tai onnettomain kotiolojen johdosta siveellisille vaaroille alttiina. Kesällä 1914, jolloin nämä kesäsiirtolat ensi kerran olivat toiminnassa, sai 160 lasta oleskella 6 viikkoa ja 14 lasta 3 kuukautta maalla. Siirtolat sijaitsivat Kirkkonummen pitäjän Isossa Raulassa, Kusaksessa ja Värströmissä, Svartbäckissä Porvoon saaristossa sekä Saaressa Paraisten nummella. Varoja siirtolain voimassapitoon saatiin yleisellä keräyksellä, joka tuotti yli 6,000 markan, minkä ohessa molemmat suuret tuberkulosin vastustamisyhdistykset lahjoittivat 2,000 markkaa ja anniskeluosakeyhtiön voittovaroista saatiin 9,400 markkaa. Asianharrastuksesta suorittivat lastentarhain opettajattaret miltei kaiken siirtolain varustukseen tarvittavan ompelutyön sekä ottivat vaivakseen ja huolekseen kaiken, mitä näiden yritysten järjestäminen ja voimassapito vaati.
